

Amerikas Savienotās Valstis

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:	Amerikas Savienotās Valstis
Valsts iekārta:	federatīva prezidentāla republika
Valsts valoda:	angļu
Galvaspilsēta:	Vašingtona

Teritorija

Platība:	9 826 675 km ²
Sauszemes robeža:	12 034 km
Krasta līnija:	19 924 km
Robežvalstis:	Kanāda 8 893 km, Meksika 3 141 km
Administratīvais iedalījums:	50 štati un 1 federāls distrikts (Kolumbija)
Lielākās pilsētas pēc iedz. skaita:	Ņujorka (8,3 milj.), Losandželosa (3,9 milj.), Čikāga (2,7 milj.), Hjūstona (2,2 milj.), Filadelfija (1,5 milj.), Fēniksa (1,5 milj.), Sanantonio (1,4 milj.), Sandjego (1,4 milj.), Dalasa (1,2 milj.)

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (1.07.2014):	318 892 103*
Pieaugums (2014):	0,77%*
Reliģijas (2007):	protestanti 51,3%, katoļi 23,9%, mormoņi 1,7%, citi kristieši 1,6%, jūdaisti 1,7%, budisti 0,7%, musulmaņi 0,6%, pārējie 18,5%**
Etniskās grupas (2007):	baltā rase 79,96%, melnā rase 12,85%, dzeltenā rase 4,43%, indiāņu pēcteči un Aļaskas iezemieši 0,97%, hāvājieši un pārējo Klusā okeāna salu iedzīvotāji 0,18%, pārējās 1,61%**

Ekonomiskie rādītāji

IKP pēc valūtas kursa (2015):	15,9 trilj. EUR***
IKP pieaugums (2015):	2,4%***
IKP uz vienu iedzīvotāju (2015):	49 383 EUR***
IKP PPP (2015):	15,8 trilj. EUR** (3. vieta pasaulē)
IKP PPP uz vienu iedzīvotāju (2015):	49 400 EUR** (19. vieta pasaulē)
IKP sastāvs (2015):	lauksaimniecība 1,6%, rūpniecība 20,8%, pakalpojumi 77,6%**
Preču eksports (2015):	1,41 trilj. EUR***
Preču imports (2015):	2,1 trilj. EUR***
Eksporta partneri (2015):	Kanāda 18,6%, Meksika 15,7%, Ķīna 7,7%, Japāna 4,2%***
Importa partneri (2015):	Ķīna 21,5%, Kanāda 13,2%, Meksika 13,2%, Japāna 5,9%, Vācija 5,5%***
Eksporta produkti:	lauksaimniecības produkti (sojas pupas, augļi, kukurūza), ražošanas izejvielas (organiskie savienojumi), rūpniecības preces (radiouztvērēji, lidmašīnas, transportlīdzekļu rezerves daļas, datori, telekomunikāciju ierīces), patēriņa preces (automašīnas, farmācijas produkti)
Importa produkti:	lauksaimniecības produkti, ražošanas izejvielas (jēlnafta), rūpniecības preces (datori, telekomunikāciju ierīces, transportlīdzekļu rezerves daļas, biroja iekārtas, elektroenerģijas ražošanas iekārtas), patēriņa preces (automašīnas, apģērbs, farmācijas produkti, mēbeles, rotaļlietas)
Galvenās nozares:	naftas rūpniecība, metālapstrāde, autorūpniecība, kosmiskā aviācija, IKT, ķīmiskā rūpniecība, elektroiekārtu un mašīnu ražošana,

* US Census Bureau – www.census.gov

** Central Intelligence Agency – www.cia.gov

Dabas resursi:	pārtikas rūpniecība, patēriņa preču ražošana, kokrūpniecība, kalnrūpniecība
	ogles, varš, svins, molibdēns, fosfāti, urāns, boksīts, zelts, dzelzs, dzīvsudrabs, niķelis, potaša, sudrabs, volframs, cinks, nafta, dabasgāze, koksne
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2015):	2,75 trilj. EUR ^{***}
Izejošās uzkrātās ĀTI (2015):	4,59 trilj. EUR ^{***}
Valūta (2015):	ASV dolārs, USD (\$); 1 EUR = 0,885 USD ^{****}
Fiskālais gads:	no 1. oktobra līdz 30. septembrim
Inflācija (2015):	0,1% ^{**}
Bezdarba līmenis (2015):	5,2% ^{*****}
Uzņēmumu ienākumu nodoklis:	15%-35%

Papildus informācija

Tālsarunu kods:	+1
Interneta IDL:	.us

Amerikas Savienotās Valstis ir federatīva prezidentāla republika. Tā atrodas Ziemeļamerikā starp Atlantijas okeānu austrumos un Kluso okeānu rietumos. Ziemeļos ASV robežojas ar Kanādu un dienvidos – ar Meksiku. ASV veido 50 štati, ieskaitot Aļasku un Havaju salas Klusajā okeānā, un Kolumbijas federālo distriktu. Aļaska atrodas kontinenta ziemeļrietumos, austrumos tā robežojas ar Kanādu, bet rietumos Aļasku no Krievijas šķir Beringa jūras šaurums. ASV pieder vairākas salas Karību jūrā un Klusajā okeānā. 19. gs. ASV ieguva teritorijas, kas agrāk piederēja Francijai, Spānijai,

Lielbritānijai, Meksikai un Krievijai, anektēja Teksasas Republiku un Havajas Republiku.

ASV ierindojas 4. vietā pasaulē pēc valstu kopplatības (9,83 milj. km²), 3. vietā pēc iedzīvotāju skaita (ap 300 milj.).

Nozīmīgs datums ASV vēsturē ir 1776.gada 4.jūlijs, kad tika pieņemta Neatkarības Deklarācija, pasludinot neatkarību no Apvienotās Karalistes un izveidojot štatu savienību. 1860 gados aizsākās karš starp dienvidu štatiem un ziemeļu štatiem, ko izraisīja atšķirīga tautsaimniecības attīstība (agrārā un industriālā ekonomika) un verdzība. Karā uzvarēja ziemeļi, kuri īstenoja vergu brīvīšanu.

Bagātie ogļu, naftas un citu derīgo izrakteņu krājumi, kā arī liela imigrācija 19.gs un 20.gs sākumā sekmēja strauju rūpniecības un tirdzniecības uzplaukumu. Jau 1870 gados ASV tautsaimniecība bija lielākā pasaulē. ASV militārā varenība parādījās spāņu – amerikāņu karā un I pasaules karā. 1945.gadā kara beigās ASV bija kļuvusi par kodolieroču lielvalsti.

ASV ir ANO Drošības Padomes pastāvīgā dalībvalsts un NATO dalībvalsts. Pēc *aukstā kara* beigām ASV saglabāja vienīgās superlielvaras statusu pasaulē.

ASV austrumos atrodas Apalaču kalni, rietumos - Klinšu kalni, bet vidusdaļā lielāko teritoriju aizņem Lielie līdzenumi. ASV atrodas pasaulē lielākā upju sistēma Misisipi–Misūri. Aļaskas Makkinleja kalns ir augstākā virsotne ASV (6194m). Aktīvie vulkāni atrodas Aļaskā un Havaju salās. ASV nacionālais putns ir baltgalvas ērglis. ASV klimata atšķirības ir milzīgas, tur ir gan kontinentāls, gan subtropisks un tropisks, gan subarktisks un arktisks klimats. Ekstrēmi laika apstākļi valstī nav nekas neparasts, ASV ir novērojamas postošas viesuļvētras un tornado.

ASV ir kapitālistiska valsts, kurai pieder milzīgi dabas resursi, ir teicama infrastruktūra un augsts darba ražīgums. ASV ir lielākais preču importētājs un 3.lielākais preču eksportētājs pasaulē. ASV ir vadošā dzelzs, tērauda, kokmateriālu, elektronisko izstrādājumu ražošanā, automobiļu un lidmašīnu būvē.

^{***} Bureau of Economic Analysis – www.bea.gov

^{****} European Central Bank - <http://sdw.ecb.europa.eu>

^{*****} United States Department of Labour - <http://www.dol.gov>

ASV ir trešais apdzīvotākais reģions pasaulē pēc Ķīnas un Indijas. Vairākums iedzīvotāju ir imigrantu pēcteči. Liels skaits ir afroamerikāņu, kuru priekšteči kā vergi ievesti no Āfrikas 17. gs, 18.gs un 19.gs sākumā. Strauji pieaug aziātu, afroamerikāņu un spāniski runājošo iedzīvotāju skaits. Prognozē, ka līdz 2050.gadam tie veidos vairāk nekā pusi no visiem ASV iedzīvotājiem.

Aptuveni 79% amerikāņu dzīvo pilsētās. Lielākā pilsēta ir Ņujorka. Lielajās pilsētās vienas tautības cilvēki cenšas apmesties uz dzīvi kādā noteiktā pilsētas rajonā, veidojot mazo Itāliju vai Ķīnas kvartālu.

Angļu valoda ir valsts valoda *de facto*, kaut gan dažās pavalstīs oficiālās valodas statuss tai ar likumu nav noteikts.

ASV kultūras pamatu veido Rietumu kultūra, kas mantota no angļu un holandiešu ieceļotājiem, vēlāk tiem sekoja vācieši, īri, skoti, latīņamerikāņi un II pasaules kara beigās bēgļi no Austrumeiropas un Centrāleiropas. Amerikāņu kultūras ietekme ir redzama visur pasaulē. Gan tās ātrie uzkožamie - hotdogi, hamburgeri un bezalkoholiskie dzērieni, gan kinofilmu un televīzijas šovu personāži ir atpazīstami no Berlīnes līdz pat Pekinai. Šajās nozarēs iegulda miljoniem dolāru, un tām ir liela nozīme valsts ekonomikā. Komentārus neprasa tādas izcilas personības kā Merilina Monro, Marlons Brando (kino), Luiss Ārmstrongs un Djuks Elingtons (džezs), Elviss Preslijs, Madonna un Maikls Džeksons (popmūzika), Ed. Alans Po, Marks Tvens, Emīlija Dikinsone, Skots Ficdžeralds, Ernests Hemingvejs (literatūra) un daudzi citi.

